

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนการคมนาคม การติดต่อสื่อสารที่สะดวกรวดเร็ว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยอย่างมาก ทั้งทางด้านความเจริญก้าวหน้าและปัญหาที่ติดตามมา ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปใช้ในด้านนี้ก็ก่อให้เกิดประโยชน์ แต่ด้านนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสมก็จะก่อให้เกิดผลเสียหายก็ตามมา เช่น ความเจริญก้าวหน้าทางด้านทางการแพทย์ ซึ่งมีทั้งประโยชน์และโทษอย่างมาก เพราะทำให้อัตราการตายลดลง จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น แต่ทรัพยากรธรรมชาติมีจำกัด ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลต้องดิ้นรนมากขึ้น ในการดิ้นรนเพื่อความเป็นอยู่ที่ดิ้นรนถ้าใช้วิธีการที่ดีก็ก่อให้เกิดผลดีต่อสังคม ถ้าใช้วิธีการที่ไม่ดีก็ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ติดตามมา เช่น ความเสื่อมโทรมทางด้านศีลธรรม ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ฯลฯ ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีการเกี่ยวโยงสัมพันธ์กัน และส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมของคนในสังคมตลอดเวลา

ด้วยเหตุนี้ การจะพัฒนาสภาพสังคมหรือชุมชนให้เจริญก้าวหน้ามีความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองนั้น นักการศึกษามีความเห็นควยว่า รัฐจะต้องจัดการศึกษาให้ประชาชนก่อนเป็นอันดับแรก เพื่อพัฒนากำลังคน โดยมีความคาดหวังว่าถ้าประชาชนมีการศึกษาก็มีความรู้เฉลียวฉลาด มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถประกอบอาชีพอย่างใดก็ได้ มีพละนาถมัสมบุรณ์ มีวัฒนธรรมอันดีงาม และอยู่ในระเบียบวินัยของสังคมแล้ว ก็จะทำให้ภาวะเศรษฐกิจดี ประชากรอยู่เย็นเป็นสุข และปรากฏว่าประเทศต่าง ๆ ที่พัฒนาแล้ว ประชาชนของเขาล้วนแต่ได้รับการศึกษาดีเป็นส่วนมาก¹

ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่า การมีกำลังคนที่ได้ผ่านการศึกษาและการรับผิดชอบอย่างเหมาะสมในด้านต่าง ๆ มาแล้วอย่างเพียงพอทุกระดับนั้น เป็นทรัพยากรอันมีค่าอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ ด้วยเหตุนี้นักวิชาการทั้งหลาย จึงหันมาสนใจการศึกษา เพื่อจะใช้เป็นเครื่องมือ

¹ สุรัชย์ ยิ้มเกิด, "การศึกษาเพื่อการพัฒนาชุมชน," วารสารครูศาสตร์

อันสำคัญในการพัฒนากำลังคนที่มีความรู้ ความสามารถให้แก่ประเทศไทย เพื่อเป็นกำลังสำคัญ ในการดำเนินการพัฒนาประเทศต่อไป

โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นสถาบันหนึ่งของชุมชนที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชนได้เป็น อย่างมาก เพราะโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นสถาบันที่ให้การศึกษแก่ชุมชน มุ่งให้ผูเรียนไ้รับ การพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน ผู้เรียนจึงเกิดความรู้ ความเข้าใจ ในสิ่งแวดล้อมและชุมชนของ คนที่พอ เข้าใจปัญหาและอุปสรรคของชุมชน เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็น สมาชิกของชุมชน ในอันที่จะปรับปรุงแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อความเจริญ ก้าวหน้าของชุมชน¹ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศที่กำลังพัฒนา การ พัฒนากำลังคนถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะคนที่ได้รับการพัฒนาแล้ว หรือผู้ที่ได้รับการ ศึกษา ก็จะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศในคานทาง ๆ ให้มีสภาพดีขึ้น² และการศึกษา จากโรงเรียนนั้นช่วยให้บุคคลยอมรับการ เปลี่ยนแปลงว่าจะต้องเกิดขึ้นในสังคม เพราะผูเรียน ได้เรียนรู้ว่าสังคมทุกสังคมย่อมจะมีการพัฒนาหรือ เปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิมที่เคยเป็นอยู่ นอก จากนั้นยังช่วยให้ผูเรียนเกิดความคิด ทศนคติ การตัดสินใจ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ที่ขึ้น มีทักษะในการทำงานต่าง ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการทางคานการงานที่จะใช้ ในการพัฒนาชุมชนควย ตลอดจนช่วยให้เขาใจปัญหาของการพัฒนาอย่างกว้างขวาง สนับสนุน การพัฒนาได้ดีขึ้น มีวิจารณญาณ และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

การที่ประเทศจะพัฒนาทั้งทางคานเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างรวดเร็ว นั้น ย่อมต้อง อาศัยปัจจัยหลายประการ ที่สำคัญคือทรัพยากรคานการ เงินและทรัพยากรมนุษย์ ประเทศไทย มีทุนทรัพย์คานการ เงินค่อนข้างจำกัด คังนั้นในการพัฒนาประเทศจึงจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากร มนุษย์ เป็นหลักใหญ่ อาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาประเทศจะสำเร็จลุล่วงไปไ้หรือไม่นั้นยอมขึ้นอยู่กับ

¹ สุวัฒน์ มุทขเมธา, ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ที่ระพริษา, 2524), หน้า 103.

² วิทยากร เชียงกุล, "การศึกษากับการพัฒนาสังคม," วารสารครุศาสตร์ 9 (มกราคม-กุมภาพันธ์, 2525): 41.

กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญ ทั้งนี้หมายความว่า ประเทศที่ต้องการความเจริญก้าวหน้าทาง เศรษฐกิจและสังคมนั้น จำเป็นต้องมีกำลังคนที่มีความรู้ และมีทักษะในการประกอบการ ในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการของประเทศ แต่การที่จะได้กำลังคนที่มีความรู้และมีทักษะตามความต้องการดังกล่าว ย่อมต้องอาศัยระบบการศึกษาที่ดีมีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพทุกระดับการศึกษา¹

ในเรื่องนี้คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษาได้กำหนดลักษณะของการศึกษาที่พึงประสงค์ว่า เป็นการศึกษาที่เสริมสร้างความรู้ ความคิด และความชำนาญ ให้คนไทยทุกคนรู้จักตนเอง รู้จักชีวิตและเข้าใจสังคม รวมทั้งสิ่งแวดล้อมที่ตนรวมอยู่ และให้สามารถครองชีวิตและประกอบกิจการงานได้ด้วยความรู้ ความสามารถ แก้ปัญหาได้ สร้างสรรค์ชีวิตและสังคมให้ดีขึ้น ใ้ได้อย่างกลมกลืนกับธรรมชาติ²

เมื่อพิจารณาในค่านความหมายและเกณฑ์ของการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของมัธยมศึกษา เช่น คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good) ได้ให้ความหมายของการมัธยมศึกษาไว้ว่า คือการศึกษาที่วางแผนไว้สำหรับวัยรุ่นในวัย 12-17 ปี เน้นหนักเพื่อ เป็นเครื่องมือให้กับการเรียนรู้ แสดงออกและทำความเข้าใจกับสภาพความเป็นไปของชีวิตที่แท้จริง และเป็นการพัฒนาทัศนคติในการคิดค้น นิสัย และสาระอันเกี่ยวกับสังคม ร่างกาย และสติปัญญา³ ในค่านเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษาได้กล่าวถึงการพัฒนาให้นักเรียนในค่านคุณภาพ บุคลิกภาพ และความรับผิดชอบตอสังคม โดยให้แนวการพิจารณาดังนี้

¹การา ทีปะลาด และคณะ, การศึกษากับการพัฒนาชุมชน (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, 2521), หน้า 22.

²สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, รายงานคณะกรรมการการวางแผนเพื่อปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, 2518), หน้า 21.

³Carter V. Good, Dictionary of Education, 2d ed. (New York: McGraw-Hill, 1959), p. 491.

1. การฝึกอบรมให้นักเรียนรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคม
2. การส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักแบ่งเวลาและใช้เวลาให้เป็นประโยชน์
3. การส่งเสริมให้นักเรียนมีค่านิยมที่ดีและรักษาเอกลักษณ์ของชาติ
4. การส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและมีความสัมพันธ์อันดีต่อเพื่อนนักเรียน
ครู อาจารย์ นักเรียนในสถานศึกษาอื่น และบุคคลทั่วไป
5. การส่งเสริมนักเรียนให้รู้จักและรักษาสาธารณสมบัติ และทรัพยากรธรรมชาติ¹

จากความหมายและเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา ทำให้เห็นได้ว่าโรงเรียนมัศึกษานั้นมีหน้าที่ส่วนหนึ่งคือผลิตคนให้กับชุมชน ให้มีความรู้ ความสามารถในการร่วมมือ ช่วยเหลือและพัฒนาชุมชน และในปัจจุบันโรงเรียนมัศึกษาก็ทำหน้าที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีบทบาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตน ซึ่งเห็นได้จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ไคระบุไว้ว่า "การศึกษาคือ กระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อมุ่งสร้างเสริมคุณภาพของพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิตและทำประโยชน์แก่สังคม โดยเน้นให้การศึกษาเป็นไปเพื่อความอยู่รอดปลอดภัย มีความมั่นคง และความผาสุกร่วมกันในสังคมไทย เป็นประการสำคัญ และยังมุ่งให้ผูเรียนมีความรับผิดชอบต่อชาติ ต่อท้องถิ่น ต่อครอบครัว และตนเอง² ความมุ่งหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ก็เช่นเดียวกัน ได้กำหนดความมุ่งหมายในข้อ 8 ไว้ดังนี้ "เพื่อให้ผูเรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่น ให้รู้จักบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมเพื่อสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย"³ นอกจากนี้จุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา

¹กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2519), หน้า 10.

²วสันต์ ชีรานุกัษ์, แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (กรุงเทพมหานคร: โรงานุสรณ์การพิมพ์, 2523), หน้า 1.

³กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2522), หน้า 2.

ตอนคนปัจจุบัน ก็ได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ในข้อ 5 ว่า " เพื่อเสริมสร้างบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ และความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว ในชุมชน ในประเทศ และในประชาคมของโลก " และในข้อ 8 ว่า " เพื่อให้เกิดความรัก ความผูกพันกับท้องถิ่นคน ตลอดจน เห็นคุณค่า มีความรับผิดชอบ รวมทั้งให้ตระหนักถึงการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ "

จากความสำคัญของการศึกษาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในนี้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาชุมชน อีกทั้งโรงเรียนก็ยังเป็นสถานที่ที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนด้วย โดยในการพัฒนาชุมชนนั้นโรงเรียนจะคงดำเนินการในคานตาง ๆ เหล่านี้ให้เจริญก้าวหน้าต่อไปคือ

1. พัฒนาคนในคานบุคลิกภาพ วัฒนธรรม ความรู้ ความสามารถ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและส่งเสริมทักษะในการประกอบอาชีพ คำนิยม เจตคติ ตลอดจนวิถีชีวิตโดยทั่วไป
2. พัฒนากลุ่มคน ใหญ่จักดำรงชีวิตร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตย ทำงานรวมกันเป็นกลุ่ม จัดเป็นกลุ่มตาง ๆ ขึ้น ทั้งในทางการปกครอง การอาชีพ การแก้ปัญหาตาง ๆ ของชุมชนและการดำรงชีวิตทั่ว ๆ ไปที่ตองพิจารณาารวมกัน
3. พัฒนาสิ่งแวดล้อม ทั้งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมทางวัตถุ และสิ่งแวดล้อมทางสังคม
4. พัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
5. พัฒนาสุขอนามัย และความเป็นอยู่²

จากขอความดังกล่าว ทั้งแผนการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 72.

² สุวัฒน์ มุททเมธา, ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน, หน้า 20-21.

และจุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษา มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับหลักการพัฒนาชุมชนที่มุ่งหวังให้ผู้อยู่ในชุมชนเอง เป็นผู้ที่มีพลัง เสริมความเจริญให้แก่ชุมชนทุกด้าน โดยใช้ความสามารถของตนเอง เป็นผู้ริเริ่ม วางแผน เขาร่วมดำเนินงานและทำด้วยตนเอง¹ เพราะการพัฒนาชุมชนเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีสมาชิกของชุมชนเขาร่วมหรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า การพัฒนาชุมชนเป็นงานที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ที่เป็นดังนี้ด้วยเหตุผลอย่างน้อยสองประการ ประการที่หนึ่ง เมื่อการพัฒนาชุมชนเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ประชาชนสนใจก็ขึ้น ก็เป็นความจำเป็นที่ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลง ประการที่สอง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงชุมชน ก็ย่อมจะต้องเกี่ยวข้องกับประชาชน เพราะประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ในลักษณะนี้การ เขาร่วมของชุมชนมีลักษณะเป็นการรับมากกว่าการ เป็นฝ่ายดำเนินการ อย่างไรก็ตาม ประชาชนก็ยังมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอยู่² ถึงแม้ว่าการพัฒนาชุมชนนั้นจำเป็นต้องพัฒนาหลาย ๆ ด้านเขาคอยกัน โดยที่แต่ละด้านจะมีคนและสิ่งแวดล้อมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนั้นในฐานะที่นักเรียนมัธยมศึกษาเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชน และได้ศึกษาหาความรู้ตามจุดประสงค์ของการศึกษาที่มุ่งให้ผู้อยู่ในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้วยนั้น จึงกล่าวได้ว่า นักเรียนมัธยมศึกษาเป็นผู้หนึ่งที่มีความสำคัญในการ เขาร่วมพัฒนาชุมชนด้วย

จากความสำคัญข้างต้น วิชาสังคมศึกษาจึง เป็นวิชาที่มีความสำคัญมากต่อการพัฒนาชุมชน เพราะวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีบทบาทอย่างยิ่งในการที่จะปลูกฝัง และเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม ความคิด ความเข้าใจ ช่วยให้เยาวชนเข้าใจตนเอง และสังคม พร้อมทั้งเสริมสร้างคุณลักษณะ และทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นอันจะเป็นการพัฒนาให้เยาวชนเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพ เป็นพลเมืองที่มีบทบาทในการสร้างสรรค์สังคมให้ดีขึ้น ทั้งนี้เพราะวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่รวบรวมผลสมณสถานประสบการณ์ และความรู้ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะสร้างพลเมืองดีให้แก่สังคม ดังนั้นวิชาสังคมศึกษานับเป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ในเรื่องนี้ เอกเวิร์ด เอ. ครุก (Edward A. Krug) ได้กล่าวไว้ว่า วัตถุประสงค์ของการสอนสังคมศึกษานั้นคือ

¹สัญญา สัญญาวิวัฒน์, การพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2523), หน้า 70.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 12.

1. กำนัสั่งจะการแห่งตน ช่วยให้เด็กมีประสบการณ์ มีทักษะในการสังเกต การใช้ภาษา การทำงานเป็นหมู่พวก และมีความรับผิดชอบในการกระทำงานร่วมกัน
2. กำนัมนุษย์สัมพันธ์ สังคมศึกษาช่วยให้เด็กรู้จักผูกมิตรสัมพันธ์กับผู้อื่น เข้าใจ และซาบซึ้งในบรรยากาศอันดีงามของสังคม บทบาทแต่ละครอบครัว การทำงานร่วมกันและ ปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย
3. กำนัประสิทธิภาพและกำนัเศรษฐกิจ ช่วยให้พลเมืองรู้จักประกอบอาชีพตาม ความสามารถของตน และมีความรับผิดชอบต่องานของตน และทำงานนั้นให้ไคผลดี
4. ความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นพลเมือง การสอนหน้าที่พลเมืองจะช่วยให้ นักเรียนเข้าใจเรื่องความรับผิดชอบและหน้าที่ของตนเอง ต่อสังคม ต่อประเทศชาติในฐานะ พลเมืองที่¹

โจนาธอน ซี แมคเลนดอน (Jonathon C. Mclendon) ได้กล่าวถึงความสำคัญ ของวิชาสังคมศึกษาไว้เช่นกันว่า วิชาสังคมศึกษามีบทบาทในการรับผิดชอบทางกำนการศึกษา เพื่อชีวิตของ เด็กในโลกอันสับสนนี้ ทุกแขนงวิชาในหลักสูตรของโรงเรียนจะมีข้อมูลทางกำน สังคมศึกษาอยู่ด้วย ในสาขาวิชาสังคมศึกษา จะศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาซึ่ง เกี่ยวข้องกับมนุษย์ และยิ่งกว่านั้นวิชาสังคมศึกษายังมีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ โดยเฉพาะกลุ่มคน ทั้งนี้เพราะ กลุ่มยอมมีอิทธิพลมากกว่าปัจเจกบุคคล สังคมศึกษาไครวบรวมพื้นฐานในกำนการศึกษาทั่วไป ในชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ซึ่งรวบรวมเนื้อหาวิชาทั่วไปเกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมือง สังคมวิทยามานุษยวิทยา และกฎหมาย จิตวิทยาสังคม ดังนั้นแขนงวิชาสังคมศึกษาจึงขยายขอบเขต และเจริญขึ้นอย่างมั่นคง²

¹Edward A. Krug, The Secondary School Curriculum (New York : Harper and Row, Publishers, 1960), pp. 300-306.

²Jonathon C. Mclendon, Teaching the Social Studies (NEA : Department of Classroom Teachers American Educational Research Association of the National Education, 1960), p.4.

เลียวนาร์ค เอส. เคนเวิร์ทีย์ (Leonard S. Kenworthy) ได้ให้คุณค่าของวิชาสังคมศึกษาไว้ว่า วิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นวิชาที่ช่วยให้เด็กมีความเข้าใจถึงมนุษย์ และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และความเป็นอยู่ของมนุษย์ชาติอื่น ๆ โดยคาดหวังที่จะให้เด็กนักเรียนเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม¹

จอห์น ยู. ไมเคิลลิส (John U. Michaelis) ได้ให้ความสำคัญของวิชาสังคมศึกษาไว้ว่า วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่ช่วยให้ผู้เรียน มีความรู้เกี่ยวกับสังคมมนุษย์ เศรษฐกิจ กิจกรรมการเมืองทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อมนุษย การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม และนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ การแก้ปัญหาที่สงสัย ตลอดจน การวางแผนในอนาคต²

เอควิน เฟนตัน (Edwin Fenton) ได้ให้ความคิดเห็นว่า จุดมุ่งหมายของ วิชาสังคมศึกษานั้น มิได้เน้นอยู่ที่วิชาการศึกษาเพียงอย่างเดียว แต่ต้องการฝึกฝน ถ่ายทอด ความเป็นพลเมืองดีแก่นักเรียน และมุ่งที่จะพิจารณาความรู้ ความสามารถ ทักษะ และ ความรู้สึก หรือคุณค่าดังนี้

1. ด้านความรู้ เพื่อให้สามารถจดจำความรู้ ความคิด หรือปรากฏการณ์ที่นัก เรียนเคยประสบในรูปแบบเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกันได้
2. ด้านความสามารถ หรือทักษะ เพื่อให้สามารถแสวงหาข้อมูลที่เหมาะสม และสามารถแก้ปัญหาโดยใช้ความรู้เดิม หรือสามารถสร้างประสบการณ์ใหม่ได้ เน้นการให้ ผู้เรียนรู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง

¹Leonard S. Kenworthy, Guide to Social Studies Teaching in Secondary Schools (Belmont, California : Wadsworth, 1963), p.3.

²John U. Michaelis, Social Studies for Children in a Democracy (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, 1972), pp. 8-13.

3. กานคุณค่า เพื่อพัฒนาทัศนคติ ความเข้าใจ และค่านิยม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้าง วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย และปรัชญาชีวิตของนักเรียนแต่ละคน¹

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาพลเมือง ใหม่ที่มีคุณสมบัติตามที่สังคมต้องการ ทั้งในแง่การพัฒนาตนเองในทางต่าง ๆ และการพัฒนาชุมชน ที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ด้วยเช่นกัน และผู้ที่เป็นองคประกอบสำคัญในการพัฒนานักเรียนนั่นก็คือ ครู เพราะครูเป็นผู้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาการแก่ผู้เรียน ครูเป็นตัวจักรสำคัญในการนำเอาหลักสูตรไปใช้ และนำหลักสูตรไปสู่จุดมุ่งหมาย ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในฐานะผู้ทำความเข้าใจ และทำความเข้าใจ ในการเปลี่ยนแปลงในสังคม² โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูสังคมศึกษาเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เพราะครูสอนสังคมศึกษาเป็นผู้ชี้แนะ เป็นผู้ให้ความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ช่วยเหลือ แนะนำแนวทางให้คนมีค่านิยม มีทักษะในการเป็นพลเมืองดี ภูสภาพความเป็นอยู่ของตนต่อการดำรงชีวิต ช่วยจัดปัญหาและพัฒนาสังคม เมื่อสมาชิกแต่ละคนของสังคมเป็นพลเมืองดี มีระเบียบ รู้จักสิทธิ และหน้าที่ มีรายได้ แก้ปัญหาส่วนบุคคลและสังคมได้ ย่อมทำให้สังคมมีความสุขมีมาตรฐานดีขึ้น ฉะนั้นครูสอนสังคมศึกษา จึงมีส่วนช่วยสร้างเด็กแต่ละคนให้เป็นพลเมืองดีตามที่ประเทศต้องการ ช่วยยกมาตรฐานของสังคมให้ดีขึ้น มีความสุข ช่วยพัฒนาประเทศตามแบบที่ต้องการ ชี้แนวทางปรับปรุงสภาพของประเทศ³ ในเรื่องนี้ นอมจิตต์ ชุสุวรรณ ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณธรรมนิยมของครูสังคมศึกษา โดยมัวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณธรรมนิยมของครูสังคมศึกษา ในฐานะของนักการ

¹ Edwin Fenton, Teaching the New Social Studies in Secondary School An Inductive Approach (New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1966), p. 19.

² Richard E. Gross, "The Social Studies Teacher : Agent of Change ?", The Social Studies 4 (July/August 1976): 147.

³ สันต์ ธรรมบำรุง, การสอนสังคมศึกษา (กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, 2523), หน้า 174.

ศึกษากับบุคคลทั่วไป ในคำขอเสนอแนะนั้น นักการศึกษาและบุคคลทั่วไปได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ครูสังคมศึกษา ควรถือเป็นความรับผิดชอบโดยตรงในการให้คำปรึกษา และช่วยแก้ปัญหาของนักเรียนได้ทั้งในเรื่องการเรียนและส่วนตัว และต้องตระหนักว่า การพัฒนาค่านิยมทางสังคมที่เหมาะสมให้แก่นักเรียนเป็นบทบาทที่สำคัญยิ่งของครูสังคมศึกษา¹ นอกจากนี้ครูยังเป็นผู้ที่ใดทำความเข้าใจกับชุมชนซึ่งนักเรียนอาศัยอยู่ และพยายามที่จะทำให้โรงเรียนได้รับใช้ชุมชนและสังคมส่วนรวม² เพื่อทราบปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและสังคม เพราะไม่มีผู้ใดที่จะเหมาะสมกับบทบาทในการก่อรูปก่อร่างความเป็นชาติใดเทาคู และในบรรดาครูทั้งหลายก็ไม่มีผู้ใดเหมาะสมเท่ากับครูสังคมศึกษา³

บทบาทของครูสังคมศึกษาดังกล่าวจะสามารถสร้างบุคคลที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาทุกอย่างของชุมชนได้ ช่วยให้เขาได้พัฒนาค่านิยม ทศนคติ และทักษะ ที่จะให้เขาสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างเหมาะสม⁴ และครูสังคมศึกษาก็เป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาชุมชน ดังเช่น มาร์ศรี รัตนกันทา ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชน ซึ่งผลปรากฏว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับ

¹ น้อมจิตต์ ชูสุวรรณ, "คุณธรรมนิยมของครูสังคมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522).

² NCSS Advisory Committee on Teacher Education and Certification and NCSS Ad. Hoc. Committee on Teacher Standards, "Standard for Social Studies," Social Education 35 (December 1971) : 850.

³ Walter E. Washington, "What can Social Studies Teacher do to Improve the Urban Environment?", Social Education 33 (October 1969) : 696.

⁴ George L. Ferish, "Environment Crisis : Lodestone for the Social Studies," Social Education 35 (January 1971) : 54.

บทบาทของครูสังคมศึกษา ในการปลูกฝังค่านิยมของชุมชนแก่นักเรียน ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของไทย ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเช่นกัน ในปัญหาทางค่านิยม เศรษฐกิจ การศึกษาและการเมือง ครูสังคมศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของไทยเป็นปัญหาของบุคคลในชุมชนนั้น ดังนั้นการแก้ปัญหาจึงต้องใช้ประชาชนในชุมชนนั้นเป็นหลักในการดำเนินงานร่วมกับทางราชการ¹ จึงเห็นได้ว่าจากความมุ่งหมายของหลักสูตรตลอดจนผู้ทำหน้าที่นำหลักสูตรไปใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการสอนนักเรียนนั้น ทางสังคมศึกษาก็มีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างมาก จึงกล่าวได้ว่า วิชาสังคมศึกษามีส่วนสำคัญยิ่งในการก่อให้เกิดการเรียนรู้ในด้านการพัฒนาชุมชนแก่นักเรียนมัธยมศึกษา

จากความสำคัญดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ในการพัฒนาชุมชนหรือการพัฒนาประเทศนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาทั้งตัวบุคคลและสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป โดยเฉพาะกำลังคนที่มีความรู้ ความสามารถในอันที่จะเป็นพลังในการพัฒนาชุมชนต่อไปนั้นมีความสำคัญมากที่จะต้องได้รับการพัฒนา ซึ่งวิธีการพัฒนาบุคคลนั้น สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่ได้รับการยอมรับอย่างสูงในการพัฒนาบุคคล เพื่อบุคคลเหล่านั้น จะได้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาตนเองและชุมชนต่อไป

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ได้เน้นให้ครูเรียนได้มีความรู้และความสามารถในการเรื่องของการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาสังคมศึกษาซึ่งช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้ ทักษะ ทศนคติ แล้วยังช่วยให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาชุมชนที่มุ่งให้บุคคลในท้องถิ่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ มารศรี รัตนกันทา, "ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชน" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524).

เป็นผู้ได้ปฏิบัติการพัฒนาชุมชนของตนเอง ดังนั้น เมื่ออยู่ที่อยู่ในชุมชน เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องการพัฒนาชุมชนแล้ว ก็จะเป็นพลังอันสำคัญของชุมชนที่จะใคร่ร่วมมือช่วยเหลือกับชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนของคนที่ก้าวหน้าต่อไป ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นครูศึกษาระดับมัธยมศึกษา จึงสนใจที่จะทำการศึกษารื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามในกรุงเทพมหานครและเขตการศึกษา 1" เพื่อจะได้ใช้ผลการวิจัยนี้เป็นข้อมูลเพื่อวางแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน และส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่หาความรู้ ความสามารถของตนออกไปใช้ในชีวิตจริงได้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามในกรุงเทพมหานครและเขตการศึกษา 1 ในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ในกรุงเทพมหานครกับเขตการศึกษา 1

สมมติฐานของการวิจัย

เนื่องจากหลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้กำหนดให้วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาบังคับ ดังนั้นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นทุกคนจึงได้เรียนรู้วิชาสังคมศึกษา โดยมีจุดหมายของหลักสูตร ตลอดจนจุดประสงค์ของวิชาสังคมศึกษาเป็นแนวทางเหมือนกัน และถึงแม้ว่าสภาพแวดล้อมทางการเรียน สภาพชุมชนจะแตกต่างกัน แต่การจัดการเรียนการสอนโดยให้หลักสูตรเดียวกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งข้อสมมติฐานว่า "ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ในกรุงเทพมหานครและเขตการศึกษา 1 ไม่แตกต่างกัน"

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่อง บทบาทของตนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในสถานเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยถือว่า คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามนั้น เป็นคำตอบที่เชื่อถือได้

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้า ศึกษาแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 คู่มือหลักสูตรแบบเรียนวิชาสังคมศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิชาสังคมศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยและสร้างแบบสอบถาม

2. เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด สำหรับวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจคำตอบ (Check List) และตอบแบบปลายเปิด (Open-ended)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องบทบาทของ
 คนในการพัฒนาชุมชน จากวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ในด้าน เศรษฐกิจ
 สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)
 โดยกำหนดค่าคะแนน (Weight) ออกเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของไลเคิร์ต (Likert)¹
 ซึ่งกำหนดค่าคะแนนดังนี้

มากที่สุด	เท่ากับคะแนน	5
มากหรือค่อนข้างมาก	เท่ากับคะแนน	4
ปานกลาง	เท่ากับคะแนน	3
น้อย	เท่ากับคะแนน	2
น้อยที่สุดหรือไม่เห็นควย	เท่ากับคะแนน	1

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นและขอเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่อง
 บทบาทของคนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษา เป็นแบบปลายเปิด (Open-ended)

3. การทดลองแบบสอบถาม (Try - out) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ครูทรง
 คุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบ เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น แล้วนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่ม
 ตัวอย่างที่ไม่ใช่ประชากรจริง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ในกรุงเทพมหานคร
 จำนวน 30 คน และในเขตการศึกษา 1 จำนวน 30 คน รวมทั้งหมด 60 คน แล้วนำ
 ผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปใช้กับประชากรจริงต่อไป

4. การเลือกตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 กลุ่มคือ

¹ John W. Best, Research in Education, 2d. ed. (Englewood
 Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall Inc., 1970), p. 175.

4.1 ตัวอย่างประชากรที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ปีการศึกษา 2525 ของโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ ในกรุงเทพมหานคร 10 โรงเรียน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โรงเรียนละ 40 คน รวมทั้งสิ้น 400 คน

4.2 ตัวอย่างประชากรที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ปีการศึกษา 2525 ของโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ในเขตการศึกษา 1 โดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จาก 5 จังหวัด โดยสุ่มจังหวัดละ 2 โรงเรียน จากนั้นเลือกตัวอย่างประชากร โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โรงเรียนละ 40 คน รวมทั้งสิ้น 400 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

5.1 แจกแจงความถี่ของคำตอบแต่ละรายการ ซึ่งเป็นแบบตรวจคำตอบ (Check List) และตอบแบบปลายเปิด (Open-ended) แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาการร้อยละ โดยใช้สูตร

$$\text{การร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนคำตอบ}}{\text{จำนวนผู้ตอบทั้งหมด}} \times 100$$

จากนั้นนำเสนอในรูปตารางประกอบคำอธิบาย

5.2 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ เรื่องบทบาทของคนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ด้วยการหาค่าเฉลี่ยของคำตอบ จากข้อมูลแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยกำหนดค่าคะแนน (Weight) ออกเป็น 5 ระดับ ตามวิธีการของไลเคิร์ต (Likert)¹ ซึ่งกำหนดค่าคะแนนดังนี้

มากที่สุด	เท่ากับคะแนน	5
มากหรือค่อนข้างมาก	เท่ากับคะแนน	4

¹ Ibid.

ปานกลาง เทากับคะแนน 3
 น้อย เทากับคะแนน 2
 น้อยที่สุดหรือไม่เห็นด้วย เทากับคะแนน 1

จากการกำหนดค่าดังกล่าว ได้นำมาหาค่าเฉลี่ยจากสูตร ดังนี้¹

$$\bar{X} = \frac{\sum f x}{N}$$

\bar{X} = ค่าเฉลี่ยหรือมัธยฐานเลขคณิต

N = จำนวนค่าตอบทั้งหมด

f = จำนวนความถี่

x = ค่าของน้ำหนักคำตอบเป็น 5, 4, 3, 2, 1

$\sum f x$ = ผลรวมของคะแนนแต่ละระดับคูณกับความถี่

แปลความหมายของค่าเฉลี่ย ซึ่งกำหนดไว้ดังนี้

4.56 - 5.00 เทากับ มากที่สุด
 3.56 - 4.55 เทากับ มากหรือค่อนข้างมาก
 2.56 - 3.55 เทากับ ปานกลาง
 1.56 - 2.55 เทากับ น้อย
 1.00 - 1.55 เทากับ น้อยที่สุด หรือไม่เห็นด้วย

5.3 นำค่าเฉลี่ยของแต่ละข้อมาวัดการกระจายของคะแนนจากแนวโน้ม
 เขาส่วนกลางโดยหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของน้ำหนักคำตอบ

¹ ประคอง กรรณสุท, สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู พิมพ์ครั้งที่ 5. (กรุงเทพฯ

มหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2520), หน้า 40.

เกี่ยวกับความคิดเห็นต่าง ๆ จากสูตร¹

$$s_x = \sqrt{\frac{\sum x^2 - [(\sum x)^2/n]}{n-1}}$$

$$\begin{aligned} s_x &= \text{แทนค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน} \\ \sum x &= \text{แทนค่าผลรวมของคะแนนทั้งหมด} \\ \sum x^2 &= \text{แทนค่าผลรวมของคะแนนยกกำลังสอง} \\ n &= \text{แทนค่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากร} \end{aligned}$$

5.4 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ในกรุงเทพมหานคร และเขตการศึกษา 1 โดยใช้ค่าที (t-test) ทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้สูตรดังนี้²

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1) s_1^2 + (n_2 - 1) s_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

$$\begin{aligned} \bar{x}_1 &= \text{มัธยฐานเลขคณิตของคะแนนในกลุ่มตัวอย่างที่ 1} \\ \bar{x}_2 &= \text{มัธยฐานเลขคณิตของคะแนนในกลุ่มตัวอย่างที่ 2} \\ n_1 &= \text{จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างที่ 1} \\ n_2 &= \text{จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างที่ 2} \end{aligned}$$

¹Gene V. Glass and Julian C. Stanley, Statistical Methods in Education and Psychology (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall Inc., 1970), p. 82.

²Ibid., p. 295.

$$S_1^2 = \text{ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มตัวอย่างที่ 1}$$

$$S_2^2 = \text{ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มตัวอย่างที่ 2}$$

ใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

- 5.5 ลำดับความคิดเห็นแบบปลาย เปิดตามความถี่
- 5.6 การ เก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธี เก็บข้อมูลด้วยตนเอง
- 5.7 สรุปและเสนอผลการวิจัยในรูปแบบตารางและความเรียง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้

1. ผู้บริหารการศึกษาอาจใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการวางแผนและจัดทำโครงการการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เกิดการ เรียนรู้ เรื่องบทบาทของตน ในการพัฒนาชุมชนจากการ เรียนวิชาสังคมศึกษามากยิ่งขึ้น
2. ครูสังคมศึกษาจะได้นำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ เรื่องบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชนมากขึ้น
3. นักการศึกษาและผู้สนใจอาจใช้เป็นแนวทางในการวิจัยต่อไป

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียน หมายถึง นักเรียนระดับมัธยมศึกษาทั้ง โรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ในกรุงเทพมหานครและเขตการศึกษา 1 ปีการศึกษา 2525

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครและเขตการศึกษา 1 ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนที่อยู่ในจังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี นครปฐม สมุทรปราการ สมุทรสาคร ทั้งโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์

การพัฒนาชุมชน หมายถึง การกระทำใด ๆ ก็ตามที่จะนำมาซึ่งการ เปลี่ยนแปลงปรับปรุง หรือส่งเสริมความก้าวหน้าของชุมชน ทั้งทาง เศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และวัฒนธรรม

บทบาท หมายถึง การกระทำตามหน้าที่และความรับผิดชอบของคนที่มีความสัมพันธ์กับตนเอง
ครอบครัว และชุมชน

การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนในด้านการ
ความรู้ เจตคติ และทักษะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย